

Türk Milliyetçiliği ve Gelecek*

Turkish Nationalism and the Future*

Makale Başvuru Tarihi: 03.08.2022

Makale Kabul Tarihi: 14.08.2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Hicran ARPUŞ **

Anahtar Kelimeler:

Milliyetçilik, Türk
Milliyetçiliği,
Ulus-Devlet,
Küreselleşme.

ÖZET

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte, değişen ve gelişen dünya düzeninde birçok yeniliğin meydana gelmesiyle, dünya üzerinde bu gelişmelerin yayılması, küreselleşme sayesinde gerçekleşmektedir. Ulus-devletler uluslararası sistemde önemini koruyan bir yapıdır. Fakat bu önem ve varlığını devam ettirebilmek adına hem bilgi ve teknoloji gibi çağın gerektirdiği kavramları takip etmeli hem de küreselleşmenin yıkıcı etkilerinden korunabilmek amaçlı önlemler almak, çalışmalar yapmak zorundadır. Küreselleşmenin tehdit ettiği yapılar içerisinde ulus-devletlerin temel özelliği olan milliyetçilikler de yer almaktadır. Bu dönemde milliyetçilikleri hem destekleyen hem de tehdit eden yapılar vardır. Tüm milliyetçiliklerde olduğu gibi Türk Milliyetçiliği için de tehdit olarak görülen çok sayıda etmen vardır. Bunların başında; küreselleşme, teknoloji ve ulus-devletin zayıflaması gelmektedir. Bunların yanı sıra Türk milliyetçiliğini besleyen gelişmeler de bulunmaktadır. Yükselen milliyetçilik, ulus-devletler arası iş birlikleri, Türk Devletleri Teşkilatı bunlar arasındadır. Bu çalışmanın amacı, Türk milliyetçiliğini besleyen kurumların ve gelişmelerin de göz önünde bulundurularak, Türk milliyetçiliğinin sorun ve fırsatlarına dair bir analiz yapmak, sorunlara çözüm önerisi olabilecek düşünceleri, literatür taraması yöntemiyle ortaya koymak olmuştur. Makalede sırasıyla yukarıdaki başlıklara detaylı olarak yer verilmiş, Türk milliyetçiliği öngörülleri ve yapılması gerekenler başlıklarıyla da konu sonuç kısmına bağlanmıştır.

Keywords:

Nationalism, Turkish
Nationalism, Nation-
State, Globalization.

ABSTRACT

With the development of technology, many innovations in the changing and developing world order, the spread of these developments in the world is realized thanks to globalization. Nation-states are a structure that maintains its importance in the international system. However, in order to maintain this importance and existence, it has to both follow the concepts required by the age such as information and technology, and take measures and work to protect itself from the destructive effects of globalization. Nationalism, which is the main feature of nation-states, is also included in the structures threatened by globalization. In this period, there are structures that both support and threaten nationalism. As in all nationalisms, there are many factors that are seen as a threat for Turkish Nationalism. At the beginning of these; globalization, technology and the weakening of the nation-state. In addition to these, there are also developments that feed Turkish nationalism. Rising nationalism, cooperation between nation-states and the Organization of Turkish States are among them. The aim was to make an analysis of the problems and opportunities of Turkish nationalism, and to reveal the ideas that can offer solutions to the problems by the method of literature review. In the article, the above titles are given in detail, respectively, and the subject is linked to the conclusion part with the titles of Turkish nationalism predictions and what to do.

* Bu çalışma "Küreselleşme ve Postmodern Dönemde Türk Milliyetçiliği ve Turancılık Fikrinin Dönüşümü" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Kırıkkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, hcrn.arpus@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7386-7834

1. GİRİŞ

Küreselleşme, başlangıç tarihi çok eskiye dayanmakla birlikte, 20. yüzyılın sonlarından itibaren dünya gündeminde önemli bir kavram haline gelmeye başlamıştır. Küreselleşmeyi kısaca tanımlarsak; dünya insanların ekonomik, siyasi, iletişim ve sosyal açılardan birbirine yakınlaşması ve bir bütün olma yolunda ilerlemesidir. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte, değişen ve gelişen dünya düzeninde birçok yeniliklerin meydana gelmesiyle, dünya üzerinde bu gelişmelerin yayılması, küreselleşme sayesinde gerçekleşmektedir. Ulus-devletler uluslararası sistemde önemini koruyan bir yapıdır. Fakat bu önem ve varlığını devam ettirebilmek adına hem bilgi ve teknoloji gibi çağın gerektirdiği kavramları takip etmeli hem de küreselleşmenin yıkıcı etkilerinden korunabilmek amaçlı önlemler almak, çalışmalar yapmak zorundadır. Küreselleşmenin postmodernizmle kültürel boyuttaki etkileri son yıllarda daha belirgin bir şekilde artış göstermektedir. Filmler, televizyon, radyo, müzik, dergiler, oyun, kıyafetler ve eğlence merkezleri küreselleşmeyi yayan araçlardır.

Tehlikelere karşı önlem almayan devletler için küreselleşmenin de teknolojinin de olumlu taraflarından söz etme ihtimali ortadan kalkacaktır. Diğer yandan; teknolojik gelişmeler yapılabildiğinde, küreselleşmenin olumlu tarafları lehe kullanılabilir. Türk milliyetçiliği için bu olguların olumsuzlukları değil, faydaları kendisini göstermeye başlayacaktır. Burada kritik güç ulus-devletler ve tek tek bireylerdedir. Bilinçli ve sorumlu davranıldığında bu tehditlerle mücadele edilebilecektir. Bunların yanı sıra Türk milliyetçiliğini besleyen gelişmeler de bulunmaktadır. Yükselen milliyetçilik, ulus-devletler arası iş birlikleri, Türk Devletleri Teşkilatı bunlar arasındadır. Aslında Türk milliyetçiliği her zaman varlığını koruyan bir fikirdir. Özellikle terör olayları, askeri hareketler, darbe girişimi, göç gibi olaylar karşısında olduğundan daha güçlü bir savunma içgüdüyle yükselişe geçmektedir. Türkiye’de milliyetçilik ideolojik bir algılamadan ziyade, gencinden yaşlısına, Hanefisinden Sünnisine, Kürdünden Çerkezine, her kesim ve yaştaki insanın kalbinde olan bir duygudur. Çünkü bu duygu bir fikrî savunuştan değil vatan sevgisinden kaynaklanmaktadır. Çok güçlü yaşanan duyguların gen oluşturduğu bilgisinden hareketle, yüzyıllardır vatan sevgisinin her şeyden önce tutulduğu Türkiye topraklarında, vatanseverlik bir gen gibi nesilden nesile aktarılmıştır ve bu aktarım küresel dönem gibi olumsuz etkilerine çok açık olunan her olgu karşısında önlem alındıkça sonraki nesillere de aktarılacaktır. Türk milliyetçiliği gücünü vatanseverlikten almaktadır. Türkiye gibi kozmopolit bir devlette din, dil, mezhep ayırt etmeksizin; devletin, ordunun, bağımsızlığın tehlikede olduğu her olayda Türk milliyetçiliğini yükselişe geçiren etmen toplumun çoğunluğunda olan vatanseverlikten kaynaklanmaktadır. Diğer yandan, Türk milliyetçiliğinin fırsatları bakımından Türk Devletleri Teşkilatı da sadece Türkiye ile sınırlı kalmayan tüm Türk Dünyasını kapsayan bir Türk milliyetçiliği için hayati öneme sahiptir. Türk Devletleri Teşkilatına özellikle devletler bazında son zamanlarda büyük önem verilmeye başlanması, Türk milliyetçilerinin yüzyılı aşan bir süreyle dillerinden düşürmediği Turan Birliği fikrinin resmileşmeye başladığının göstergesidir. Küresel konjonktür birlik olmayı, her alanda sağlam iş birliklerine dayalı ilişkileri kurmaya ulus-devletleri

mecbur bırakmaktadır. Türk milliyetçiliğinin güçlü tutulması için, küresel-yerel halihazırdaki ve gelecekte meydana çıkabilecek tehditlere karşı, geliştirilen politikalarla hazırlıklı olunması gerekmektedir. Fırsatların da günlük değil vizyonist bakış açısıyla değerlendirilmesi gerekmektedir.

2. KAVRAMSAL VE TARİHSEL ÇERÇEVE

Milliyetçilik, siyasi teşkilatlanmanın dayanak noktasının ‘ulus’ olduğu düşüncesidir ve bu yönüyle milliyetçiliği iki varsayım üzerinden açıklamak mümkündür. Bu varsayımların ilki, insanların doğal gelişme sonucu farklı uluslara bölünmesi, ikincisi ise ulusun siyasi bir cemaat olmasıdır. Klasik siyasi milliyetçiliği ortaya çıkaran etken, devletin sınırları ile milletin sınırlarını denk tutma amacından doğmuştur. Bu durum ulus-devlet içindeki yurttaşlık ile milliyeti de aynı noktalarda birleştirmektedir. Milliyetçilik, karmaşıklıkları da bünyesinde barındırarak zamanla çeşitlenmiş bir ideolojidir. Birbirinden farklı etnik, siyasi, kültürel şekillerinin yanında, siyasi yönden sonuçları geniş çaplı olmuş ve kimi zaman da çelişkileri içinde barındıran bir ideoloji olarak var olagelmiştir. Her ne kadar milliyetçilik, tüm milletlerin eşitliğine dayanan, milletlerin kendi kaderlerini tayin etme hakkı olduğunu savunan bir düşünce olarak akıllarda yer etmişse de yerleşik toplum düzenini ve geleneksel yapıları korumak maksadıyla kullanıldığı kadar; fetih, savaş, emperyalizm gibi durumları kısıktırmak için de kullanıldığı durumlarla karşılaşmıştır (Heywood, 2018:202).

17. yüzyılda İngiltere’de, 18. yüzyılda Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri’nde, 19. yüzyılda Almanya’da halkın siyasi katılım süreçlerinin yaygınlaşması, milliyetçiliğin ortaya çıkmasına katkıda bulunan gelişmeler arasında olmuştur. 19. yüzyılda Avrupa geneline hâkim olan ‘ulus’ların milli kurtuluş siyaseti, devrimci girişimlerin oluşum göstermesi ve kıta imparatorluklarının yıkılması sonuçlarıyla kendisini göstermiştir. Yalnızca denizaşırı imparatorluklar varlıklarını koruyabilmiştir. Çünkü bu imparatorluklar, buldukları yerde henüz herhangi bir kitlesel direniş hareketiyle karşı karşıya kalmayan, ataerkil ve ırkçı bir sömürgecilik güdüyorlardı. Emperyalizmin gücünün tartışılmaz olduğu bir dönemde, I. Dünya Savaşı’nın çıkmasına neden olan en önemli etkenler, sömürgecilikteki rekabetler ve Avrupa milliyetçiliklerinin alevlenmesi olmuştur. II. Dünya Savaşı ise; liberal-demokratik, komünist ve ırkçılık güden üç ideolojiyi karşı karşıya bırakan, daha geniş bir çatışma ortamını yaratmıştır. Bu üç ideoloji giderek dozunu artırmış olsa da bunların birinci bileşeni milliyetçilik olmamıştır. Daha sonraları sömürge yönetimlerinin çözülmesi, kısa bir süre içerisinde bağımsızlık ve milli devlet kurma idealinde olan milliyetçiliklerin çıkmasına yol açmıştır (Delannoi, 1998:34, 35).

Yayla'ya göre milliyetçilik, modern dönemde ortaya çıkmış bir ideolojidir. Napolyon Bonapart'ın Avrupa'yı işgal etmesi, milliyetçiliğin Avrupa geneline yayılmasının önünü açmıştır. Bunların yanında, iletişim araçlarının çeşitlenmesi, tren hatlarının gelişimi gibi etkenler de insanların uzağında yaşayan fakat kendileriyle aynı özelliklere sahip kimselerin ya da grupların varlığından haberdar olmalarını sağlamış, bunlar da milliyet fikrinin doğmasına yol açmıştır. Bu fikrin doğmasında bir başka etken de gruplar arası güvenlik kaygısı olmuştur, güvenlik tehditleriyle karşılaşan insanlar, bu yolla kendi aralarında dayanışma bağlarını güçlendirmişlerdir (Yayla, 2015:95).

Milliyetçilik, son iki yüzyılın en etkili siyasi olgularından birisidir. Buna en bariz örnek geçmişten şimdiye uzanan süreçte ulus-devlet sayısındaki artıştır. 19. yüzyıl başlarında dünya genelinde bir düzine ulus-devlet varken, günümüzde bu sayı yaklaşık olarak iki yüzdür. Bu belirgin artışı tetikleyen en önemli dayanaklardan biri şüphesiz, her milletin kendi kaderini tayin etme ilkesi olmuştur. Ancak özellikle küreselleşme süreciyle birlikte, milliyetçilik ve ulus-devlet yoğun bir şekilde sorgulanır hale gelmiş, 20. yüzyıl ilerledikçe, milliyetçiliğin miadını doldurduğu düşünceleri ortaya atılmaya başlanmıştır. Fakat her ne kadar küreselleşmenin ulus-devletin varlığını tehdit eden yönü devam etse de 1990'lardan günümüze dek artarak devam eden milliyetçiliğin eskimiş olduğuna dair düşünceler karşısında, milliyetçiliğin halen varlığını güçlü bir şekilde koruduğu söylenilebilir (Güzel, 2020:1029).

Türk milliyetçiliği düşüncesi ise iki ayrı topluluk ve coğrafya içerisinde ilk olarak Türkçülük adıyla ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan, günümüze kadar da belirli bir devamlılık gösteren Türkçülük fikri, dönemin şartlarına ve gelişmelerine paralel olarak farklı zamanlarda belli değişimler geçirerek, birbirinden farklı şekillere bürünmüştür. Hem Osmanlı Türkleri hem de Orta Asya Türkleri 19. yüzyılın sonlarından itibaren milliyetçilik akımından etkilenerek, Türkçülük bağlamında milliyetçi özellikler içeren düşünceler geliştirmeye yönelmişlerdir. Fakat iki toplumun da Türkçülük tecrübeleri kendilerine özgü gelişmiştir. Osmanlı Devleti, çöküşü engellemek için Türkçülüğü bir siyaset yapma aracı olarak görmüştür. Orta Asya Türkleri ise, içinde buldukları zorlu koşullar ile mücadele etmek için Türkçülüğü, toplum temelinde kimlik oluşturma ve varlığını kanıtlama gayretiyle geliştirmeye yönelmişlerdir (Karakaş, 2006:61).

Türkçülük; dünyanın her yerinde yaşayan Türkler arasında kültürel birlik sağlanması, siyasi, sosyal ve ekonomik ilişkilerin kurulması ülküsü ve ideolojisidir. Türkler arasındaki kültürel bütünlüğü, millet birliği ve büyük vatan dileğini temel alan ideal, Türkçülük/Turancılık olarak

adlandırılmıştır. Türkçülük, Türk soyundan olan halkların gelişmiş ve bağımsız toplumlar halinde varlığını sürdürme ülküsünün ismidir ve aynı zamanda Türkçülüğün bir sonraki basamağı Turandır. Turan, Türklerin birleşeceği genel Türk vatanının adıdır ve Türklerin yaşadığı bütün bölgeleri içine alan bir kavramdır. Turan'la kastedilen dünyanın her bir bucağında yaşayan Türklerin kültür ve soy birliktelikleridir (Tonguç, 2016: 22).

3. TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ VE GELECEK

3.1. Türk Milliyetçiliği ve Tehditleri

Günümüzde herhangi bir Milliyetçilik fikrinin ya da akımının karşısında birçok tehdit mevcuttur. Bunun en önemli sebebi küresel ekonomik güçlerin, AB, NATO gibi uluslararası kuruluşların ve süper güç olarak anılan devletlerin, ulus devlet yerine daha kozmopolit yapıları tercih etmesidir. Bu tercih genellikle kolay yönetebilme ve müdahale edebilme amacını taşımaktadır.

Türk Milliyetçiliği özelinde algılanan tehditleri bazı başlıklar halinde ele almak mümkündür. Bunlardan en önemlisi küreselleşmedir.

3.1.1. Küreselleşme

Küreselleşme içinde bulunduğumuz çağın en önemli konularından birisidir ve toplumları sosyo-kültürel, siyasi, ekonomi, teknoloji gibi alanlarda karşılıklı olarak bağdaştırarak; ülkelerin uluslararası ilişkilerinin gelişmesini, daha geniş düşünürsek dünyanın her yerine uzanan, dünyayı tek bir pazar haline getiren, bir yerde yaşanan olayın aynı zamanda farklı yerlerde olan insanları da etkisi altına alan kapsamlı bir süreçtir. Bu süreçte kültür, para, mal, hizmet, teknoloji, enformasyon gibi araçlar ulus ötesi nitelik kazanarak, sınır tanımaz hale gelirler. Etki alanının genişliği ve çok boyutlu olmasıyla birlikte olumlu ve olumsuz özellikleri de içinde barındıran küreselleşmeye yüklenen anlamlar çeşitlidir ve bu da onun tek bir tanımının olmasını zorlaştırır (Can, 2015:1-6).

Bilgi ve iletişim teknolojisinde hızla artan gelişmeler ve bunların yaygınlaşması ekonomik, kültürel, siyasi ve benzeri alanlarda toplumlar arasında benzeşme ve yakınlaşmalara yol açmaktadır. Bu durum aslında tüm toplumlar için gereksinimden kaynaklı bir istektir. İnsanlar kendileri için mutlu ve refah dolu bir yaşam oluşturmak için ihtiyaç duydukları tüm gelişmeleri faydalarına kullanmak isterler. Fakat sınırlama olmaksızın bu kullanım isteği, güçlü toplumların hakimiyetine girmeyi ve sonuç olarak kimliklerini yitirmeye, dahası asimilasyona kadar gider. Tam olarak bu çizgi üzerinde hem küreselleşme hem de milliyetçilik vardır (Atasoy, 2018:297).

Küreselleşme; kişiler üzerinde siyasi bir etkisinin olmasından ziyade, kişinin ya da kişiliğin çok sayıda kimlik alanlarına giren ve onu kendi kural ya da kalıplarına uydurmaya çalışan bir olgudur. Bu kurallar; insanların giyim, sosyal, aile, grup, tüketim ve ilişkileri ile bunlarla benzer ilerleyen düşünce biçimi, dünya görüşü ve davranışlarındaki değişimler de yer almaktadır. Her taraftan böylesine bir etkileşim ağıyla sarılı olan birey, bu evrensel sunularla bütünleşmesi gerektiğini düşündüğü kimlik özellikleriyle, kendi kimliği arasında ne kadar ayırım noktası veya aykırılıklar bulunuyorsa, kişi kendi kimliğinden o kadarını bırakma problemiyle yüz yüze gelmektedir. Bu problem çoğunlukla kişinin kendisine melez bir kimlik edinmesiyle sonuçlanmaktadır. Fakat küresel süreç içerisinde sürekli yeniden tasarlanan kimlikler, milli kimliklerden farklı olarak, belirli bir mekânı zorunlu kılmamaktadır. Bu durum birtakım çelişki ve bilinmezlikleri beraberinde getiriyormuş gibi görünse de esasında Batı görünümü kimlikler dayatılmaktadır. Çünkü evrensel bir Batı kültürü ve yaşam tarzı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Elbette bu dayatımlar karşısında, bu duruma önlem alma girişimleri de bulunmaktadır. Tüm bu gelişmelere bakıldığında, bu sürece karşı yerel önlemler almaya yönelik oluşumlar, kimliklerin parçalanarak yeniden tasarlanmasına sebep olmaktadır. Ancak yeniden tasarlanan kimlikler, siyasi özellik ve işlevlerden bağımsız bir şekilde anlam kazanmaktadır (Karakaş, 2015:117,118).

3.1.2. Teknoloji

Küreselleşmeye en fazla hız kazandıran olgu teknolojik gelişmeler olmuştur. Bu hızlandırıcı gelişmelerin başını da elektronik sektörü çekmektedir. Bu sektörde gelişim sağlayan devletler, diğer devletler üzerinde ekonomik üstünlük sağlamaktadırlar. Ulus-devletlerin uluslararası ilişkilerde sahip oldukları konumlarını da yürüttükleri siyaset değil, daha çok teknolojik gelişmişlikleri belirlemektedir (Tanrıverdi, 2017:29). Küreselleşmeyle birlikte hızla gelişen teknoloji, özellikle son yirmi otuz yılda yöresel değerlerde zayıflamaya, ekonomi alanında maddi olmayan öğelerin güçlenmesine ve kurumsal yaklaşımlarda değişimlere sebep olmuştur. Küreselleşmenin getirdiği rekabet ortamı, işletmelerde yönetim anlayışının gözden geçirilmesini zaruri hale getirmiştir. Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin yoğun kullanımı, alışılmış işletme anlayışını terk edip, bilgi işletmesi anlayışının hâkim olma sürecini hızlandırmıştır. Artık sanayi toplumunun ürün ve hizmetleri değil, oldukça gelişmiş bir teknolojiyle taklit edilebilmesi neredeyse imkânsız, bilgi yüklü ürünler üretebilen işletmeler uluslararası rekabet ortamına ayak uydurabilmekte ve bu şekilde varlıklarını koruyabilmektedirler. Bir ayağı iletişim teknolojisi diğer ayağı da ekonomi olan bu sürece, toplumların yaşadığı sarsıntı şeklinde bir isim vermek mümkündür. Kültürel yapılarda çok

önemli sorunlar meydana getiren iletişim teknolojisindeki devrimsel gelişmeler, söz konusu toplumsal sarsıntıların temel nedenidir. Aynı zamanda sosyal yapılar da teknoloji eliyle dahil olunan farklı kültürlerden hem olumsuz hem de olumlu şekilde etkilenmektedirler (Talas, 2016:14).

3.1.3. Ulus Devletlerin Zayıflaması

Günümüzde kimlik konusunda meydana gelen eğilim ve yaklaşımlar ulus-devletin geleceğine yön verici niteliktedir. Post-modernizmin kültür ve kimlik konusunu ortaya atması, liberal demokrasilerde azınlık hakları, kültürel haklar gibi siyasi ve sivil hakları garantileyen yapısı, gelişimini sürdüren popüler kitle kültürü ve kültürlerdeki hareketlenme, son dönemlerde ilgiyi küreselleşme-millî kültür etkileşimine çeken en önemli gelişmelerdendir. Ulus-devletin sona erişine dair işaret olarak da yorumlanan bu gelişmeler, ulus-devletleri uyguladıkları alışlagelmiş millî kimlik politikalarının haricinde yeni arayışlara yöneltmektedir. Oluşan yeni şartlarda, millî kimlik politikalarının devam ettirilip ettirilmeyeceği veya nasıl olacağını konusundaki tartışmalar, egemenlik tartışmalarına benzer olarak bir küreselleşme klasiği olarak nitelendirilebilir (Şahin, 2009:208).

Günümüzde kimlikleşme hızının artışı, küresel kapitalizmin sonuçlarından biridir. Bu durum, modern ulus-devletin bağdaşık bir yapıda ulus inşa etme sürecini doğrudan tehdit eder. Ulus-devlete yönelik bu tehdidin iki yönü vardır. Birincisi, küreselleşmenin bağdaştırıcılığıyla ilgiliyken, diğeri yerelliklerle ilgilidir. Ulusötesi şirketler elde ettikleri sermaye birikimleriyle ulus-devletler içerisinde bağımsız yapılar haline gelirken, aynı zamanda ulus-devlete dünya çapında güç kaybettirerek bir bakıma ulus-devletleri tehdit altında bırakmaktadırlar. Diğeryandan, bu süreç etnik kimliklerde artan talepler yaratarak da ulus-devleti kendi içerisinde güçsüzleşme ile yüz yüze getirmektedir. Yani her iki durum da ulus-devletin gücünü sarsan niteliktedir (Altınoğlu, 2005:72). Ekonomik ve siyasi alanlarda ulus-üstü aktörlere yapılan egemenlik devirleri, ulus-devlet içerisinde iktidarın zayıflamasının önemli bir etkenidir. İktidarda zayıflığa sebep olan asıl etken ise neo-liberalizmin kamu gücünü en aza indirme amacından kaynaklanan uygulamaların hayata geçirilmesiyle ilişkilidir.

Küreselleşmeyle artan kentleşme ve hareketlilik, cemaat biçimindeki hayatı çözmekte, geleneksel olarak belirli bölgelerde bir arada yaşam süren görece küçük etnik grupların ülke geneline dağılışına hız kazandırmaktadır. O halde, etnik canlanmalar ve mikro-milliyetçiliklerdeki artışın meydana getireceği etno-kültürel gerilimlerin toplumsal ve tarihsel özelliklere göre iki türlü sonuçlanabilecektir. Bunlar da ya bazı ülkeler parçalanmaktan kaçınamayacak ve yeni ulus-devletler kurulacaktır ya da bütünleşme ve istikrar için yeni

kültürel politikalara geçişle birlikte, alışılmış olandan farklı bir kimlik unsuru meydana gelecektir. Ulus-devletlerin bütünleşmeyi sağlama girişimlerinin sonucunda, çok kültürlülük öne çıkmaktadır. Etnik canlanmalardaki ve göç etmede yaşanan artış, çoğulcu demokratik anlayıştaki gelişmeler, gelişmiş ülkeler başta olmak üzere, çok kültürlülük siyasetinin uygulamaya koyulmasına sebep olmaktadır. Çok kültürlülüğün öğeleri ve uygulamaları, egemen kültür ile azınlık kültürü arasındaki iletişime yeni bir bakış açısı sağlayan ulus-devletin temel ilkelerinden, ulusal kimliğin içerik ve yöntemini değişime uğratan bir yapıyı ortaya koymaktadır (Şahin, 2009:240,241).

Diğer yandan, küreselleşmeyle birlikte toplumlar ulus-devletler arasındaki siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkiler, ülkelerin milli sınırlarını aşarak, önceden hiç olmadığı kadar yoğunlaşmaya ve git gide iç içe geçmeye başlamıştır. Bu yeni dönemde, dünya ekonomisinin işleyişine, sayıları hızla artan çok uluslu şirketler yön vermektedir. Finans ve üretim hareketleri, çok uluslu şirketler tarafından uluslararası hale gelmekte, bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla da sermayenin uluslararası alanda akışı hızlanmaktadır. Ulaşım ve iletişim alanında yaşanan önemli teknolojik gelişmeler ise ulus-devletlerin ekonomileri arasındaki sınırları aşındırmakta, piyasaları birbirine çok daha duyarlı hale getirmektedir. Bu durumun ulus-devletlerin kendi milli ekonomilerindeki egemenliklerini tamamen ortadan kaldırdığı söylenemese bile, sınırlandırdığı-sınırlı hale getirdiği yadsınamaz bir gerçektir. Ulus-devletlerin egemenliğini tehdit eden bir diğer etken de uluslararası rejimlerin ve örgütlerin küresel sistem içerisinde git gide etkinlik kazanıyor olmasıdır. Sayıları her gün biraz daha artan ulusötesi ve uluslararası örgütler, dünya siyasetinin özellikle karar alma yapısında çok önemli değişimler meydana getirmişlerdir (Held, 1996:409-411).

4. TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ VE FIRSATLARI

Milliyetçilik karşıtı hareketler artmakla birlikte, ulus devlet bilincinin arttığı, süper güç olarak adlandırılan ülkelerin politikalarına karşı tepkilerin olduğu günler yaşanmaktadır. Tüm bu gelişmeler Türk Milliyetçiliği için beraberinde fırsatlar da getirmektedir.

4.1. Yükselen Milliyetçilik

Heywood'a göre 20. yüzyılın son on yılından itibaren milliyetçilik yükselişe geçmiştir. Bu yükselişi üç şekilde açıklamak mümkündür. Birincisi; milletlerin kendilerini kanıtlamadaki mücadeleleri, güçlü devletler açısından önemi artan bir strateji konusuna dönüşmüştür. Böylece milliyetçilik, kökleri birlik, kuvvet ve gurur vizyonuna sahip bir ideolojik hedefle; siyasal ve ekonomik gelişme amaçlarını faaliyete dökme kapasitesini kanıtlamaktadır.

İkincisi; 1990'lı yıllardan bu yana, kültürel, özellikle de etnik milliyetçilik şekilleri ortaya çıkmıştır. Üçüncüsü ise milliyetçiliğin; küreselleşme ve küreselleşmenin beraberinde getirdiği derin siyasi, kültürel ve ekonomik değişimler karşısında bir tepki olarak canlanışa geçme ihtimalidir. Milliyetçiliği geliştiren koşullar çoğu zaman güvensizlik, korku ve toplumsal yerinden edilmişlik durumları olmuştur. Milliyetçilik gücünü de birlik ve belirliliği müdafaa etme kapasitesinden almaktadır (Heywood, 2016:230).

Küreselleşmenin yolunu açan, yaygınlaşıp ilerlemesini sağlayan bilgi teknolojilerinden bahsetmiştik; bu teknolojilerdeki gelişmeler nedeniyle endüstri toplumlarının işçilerine yönelik taleplerde azalmalar yaşanmış ve bunlar da işsizlik sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Artan işsizlikler de sendikal sorunların baş göstermesine sebep olmuştur. Küreselleşme öncesi sendikalar herhangi bir vasfı olmayan işçilere aidiyet duygusu sağlıyordu, küreselleşmeyle birlikte bu işçiler aidiyet hissedecekleri bir alan arayışına girdiler. İşsiz olan ve yakın gelecekte de iş bulma ümidi olmayan kişilerde, geleceğe dönük belirsizlik ve güvensizlik duyguları hâkim olmaya başladığı için, bunların sonucu olarak bireylere kimlik ve aidiyet sağlama aracı olarak görülen milliyetçi fikirler güçlenmeye başladı. Dolayısıyla küreselleşme tehditlerinin yanı sıra, milliyetçi akımların güçlenmesine de hız kazandıran bir süreç olmuştur (Binark, 2015:111).

Her ne kadar popüler kültür gelişen iletişim teknolojileri gibi araçlarla dünyayı tesiri altına almaya devam ediyor olsa da bütün toplumların sosyal yaşamına nüfuz edemediği, kültürel kodlarını tamamıyla silemediği ve etkisinin geçici olduğu gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra, küreselleşmeye karşı çıkma noktasında en önemli yerel ve milliyetçi tepkilerin kültürel temelli olduğu görülmektedir. Çok farklı araçlar ve faaliyetlerle küreselleştirilmeye çalışılan toplumların kontrol altına alınmaları en zor alan kültürel kökleridir. Bu kökler ne kadar bastırılrsa da veya yok edilmeye çalışılrsa da bulunan ilk fırsatta yeniden ortaya çıkmaya meyilli yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır (Atasoy, 2018:287).

Dünya genelinde olduğu gibi Türk milliyetçiliği de 1980 ve 1990'lı yıllar dönümünden beri sürekli bir yükseliş içerisinde. Türk milliyetçiliği dünyada özellikle de Türkiye'nin kesişim noktasında bulunduğu Balkanlar-Ortadoğu-Kafkasya üçgeninde büyüyen milliyetçi dalgaya paralel olarak gelişmiştir. Öte yandan, küreselleşmenin milliyetçiliği canlandırması, iki kutuplu dünyanın çökmesiyle askeri ihtilafların farklı bir boyuta bürünmesi, sınır değişikliklerinin mümkün hale gelmesi, azınlık ve insan hakları konularının diplomatik alana girmesiyle; uluslararası süreçlerin daha çok devreye girmeye başlaması ve bunların yanı sıra

coğrafi ve iktisadi yapılanmanın sarsılması, temelde milliyetçiliğin yükseliş nedenini oluşturmuştur (Turan, 2011:144).

4.2. Ulus Devletler Arası İş Birliği

Teknolojinin, ulusötesi güçlerin, kültürel ve milli yapılardaki çözülmenin, neo-liberalizmin ulus-devlet iktidarlarını sınırlaması ve benzeri hakikatler ulus-devletleri içte ve dışta pasif konuma düşürebilmektedir. Bu olumsuz etkilere rağmen ulus-devletlerin güç ve varlığını muhafaza ettiği de bir gerçektir. Küresel dönemde ulus-devletleri yıpratıcı her gelişmenin karşısında, ulus-devleti güçlendirici fırsat ve gelişmeler de bulunmaktadır. Ulus-devletler küresel dönemin getirilerine karşı ilk sıraya uyumu değil önlemi koyduklarında küresel sürecin aşındırıcı etkilerini tamamen olmasa da kontrol altına almaktadırlar. Ulus-devletler arasında kurulacak iş birlikleri küreselleşmenin olumsuzluklarına karşı, küreselleşmeye yön verecek güce kavuşma fırsatını vadetmektedir. Yapılacak iş birliklerinin alanları çeşitlidir. Ekonomik iş birliği ulus-devletlere sağlayacağı refah ortamıyla, askeri iş birlikleri yerel veya küresel ölçekli her türlü güvenlik tehditlerine karşı güç oluşturmakla, siyasi alanda yapılacak iş birlikleri ulus-devletlerin uluslararası alanda sağlıklı diplomatik konumuyla ulus-devletlerin varlığını teminat altına alacaktır. Şimdiye kadar bu ve benzeri alanlarda, ulus-devletlerin katılabileceği ve katıldığı çok sayıda kuruluş oluşturulmuştur. Örneğin Birleşmiş Milletler, Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü gibi kuruluşlar daha genele hitap etmekteyken, Avrupa Birliği, NATO gibi yapılar daha şartlı üyelikler sağlamaktadır. Türk Devletleri Teşkilatı, Avrasya İş Birliği Örgütü, Karadeniz Ekonomik İş Birliği Örgütü gibi bölgesel düzeyde kurulan örgütlerin yanında, İslam İş Birliği Teşkilatı gibi çerçevesi daha dar örgütler de bulunmaktadır. Bu örgütlere dahil olmada temel amaç, her ülkenin kendi menfaatlerini sağlama almaktır. Uluslararası ve yerel düzeyli birçok örgütte yer alma isteğinde olan dünya ulus-devletleri, en başta ekonomi ve güvenlik olmak üzere şimdinin tehlikeleri ve geleceğin belirsizliğine karşı kendilerine her anlamda güvenli ortamlar bulma arayışında ve zorundalığı içerisinde dirler.

4.3. Türk Devletleri Teşkilatı

Türk Birliği ideali günümüzde uluslararası siyaset ile ulus-devletler arası münasebetlerin bölgeselliğini küresel düzeye çıkararak, güven ve başarı ortamı kazanmaktadır. 2000'li yılların başında, uluslararası siyasette güç faktörünün yeniden öne çıkması ve bu gücün dünya genelinde istikrarı koruma maksadıyla en gergin ilişkilerde dahi kendisini esnek diplomasi vasıtasıyla dengelemesi gibi nedenlere dayalı olarak, Türk medeniyetine bağlı devletler yalnızca tek bir siyasi yapı ve ortak statüde, küreselleşme sürecine yön verebilen güç merkezi

olarak aynı çatı altında birleşebilmelerini halihazırdaki şartlar mümkün kılmaktadır. Avrasya kıtasının beşte birinde, 10,5 milyon kilometrekarelik oldukça geniş bir alanda yaşam süren, insanlığın 5 büyük kısmından biri olan 250 milyonluk Türk milleti, büyük Türklük ideali etrafında birleşerek, küreselleşmenin yönetimini elinde tutan, kendi istek ve çıkarlarına göre küreselleşmeyi yönlendiren ulusötesi güçlerden biri haline gelme güç ve imkanına sahiptir. Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın bağımsızlıklarını kazanmalarıyla Türkiye ile dayanışma içerisinde ortak faaliyetlerde bulunmaları ve bu birliktelikleri her alana yaymaları, kurulan yeni dünya düzeninde ulus-devletler olarak kendilerine iyi bir konum elde edebilmeleri için oldukça önemli bir fırsattır (Feyziyev, 2018:295,296). Türk Devletleri Teşkilatı Türk devletleri arasındaki ortaklıkların en kapsamlı ve güncel olanıdır. Teşkilat içerisindeki devletler, Türk Devletleri ile her alanda geliştirecekleri ortak faaliyetlerle hem ülkelerini içte güçlendirecek hem de uluslararası alanda Türk Devletleri Teşkilatı olarak söz ve güç sahibi olacak lider konuma yükseleceklerdir. İçinde bulunduğumuz çağda küreselleşme, teknoloji gibi her türlü olguyu, Türk milliyetçiliği için birer nimete çevirecek planlı adımlar atılmalıdır. Türk Devletleri Teşkilatı bunun için çok önemli ve işe yarar bir yapıdır. Teşkilata üye devletler arasında gerçekleştirilecek her türlü faaliyet, Türk Devletleri Teşkilatı'na mümkün olduğu kadar tanınırlık ve resmiyet kazandırmak aynı zamanda Türk milliyetçiliğini de besleyecek bir hizmet olacaktır. Teşkilat faaliyet alanını genişlettikçe ve güçlendikçe Türk Dünyasında Türk milliyetçiliği de canlanacaktır.

Günümüz şartlarında Türk Dünyasının önünde çözülmesi gereken çok sayıda problem bulunmaktadır. Kültür, sanat, bilim, teknoloji, ekonomi ve benzeri alanlarda kurulacak iş birlikleri için temel şartlar gerekmektedir ve bu şartların başında da ortak dil gelmektedir. Ortak dil birlik ve beraberliğin ana unsurunu oluşturur ve Türk Dünyası ile Türkiye arasındaki kültür köprüsünü sağlayacak, bu köprünün üzerinden de askeri, siyasi, ticari, iktisadi vb. diğer alanlarda bütünleşmeleri kolaylaştıracak en önemli anahtardır. 21. yüzyılın Türk asrı olması yolunda, Türk dünyasında iş birliklerinin artırılması elzemdir ve bu ilişkiler gelecekte içte ve dışta çok büyük faydalar sağlayacaktır. Edebiyat, kültür ve sanat alanında bağlantıların artırılması ve ortak projelerin hayata geçirilmesi, lehçeleri birbirine yaklaştıracak ve ortak dil birliğinin oluşturulmasına hizmet edecektir. Türk Dünyasının ortak tarih ve Türklük şuuruyla yoğrulması, gelecekte oluşturulacak siyasi bilincin de bu yönde şekil almasında etkili olacaktır. Dilde ve fikirde birlik, ortak bir algının oluşturulmasıyla güçlü hale gelecektir. Halihazırda Türk Dünyasında binlerce insanın Türkiye Türkçesi konuşuyor olması, Türk

dizilerini izlemesi, Türk müziklerini dinlemesi, Türk gazetelerini okuması ve Türkiye'nin iç ve dış politikalarını yakından takip etmesi, Türk dünyasının geleceği adına umut verici gelişmelerdir. Bölge ile Türkiye arasındaki etkileşim, başlangıçta olduğu gibi yalnızca devletten devlete değil, halktan halka, sokaktan sokağa, üniversiteden üniversiteye gelişmeye devam etmektedir (Gökdağ, 2020). Bu durumda şüphesiz küreselleşmenin büyük bir etkisi vardır. Küreselleşme sayesinde insanlar, başka coğrafyalarda Türklerin olduğundan haberdar oluyor, iletişim kuruyor, teknolojiyi bilgisel yönlü kullanarak da ortak kökler hakkında bilinç geliştirebilme imkanına sahip oluyor. Bu da Türk milliyetçiliğinin alanını genişletmesine, canlılık kazanmasına dolayısıyla da varlığını garantilemesine ortam hazırlıyor.

5. TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ ÖNGÖRÜLERİ

Özdağ; Türk milliyetçiliğinin metodolojisi sağlam temeller üzerindedir. Milliyetçilik, tarihin temel dinamiğinin millet ve milletler arasındaki mücadele olduğunu görmüştür ve içinde bulunduğumuz çağı liberalizm ve sosyalizmden çok daha iyi okumuştur. Sosyalizm sınıfsız toplum savunusuyla insani trajedilere sebep olurken, liberalizm bilhassa küreselleşme döneminin ideolojisi olan neo-liberalizmin doğa ve insan sömürsünü meşrulaştırmıştır. Türk milliyetçiliğinin, 21. yüzyıl başlarında teoride birtakım problemleri olsa da temelde ciddi seviyede entelektüel bir birikimi temsil etmektedir. Türk milliyetçiliğinin ülküsü olan Turan fikri, sakın fakat kesin adımlarla gelişme göstermektedir. Batı ile Doğu Türklüğü bin senelik ayrılığın sonrasında, toplumsal bütünleşme yönünde önemli adımlar atmaktadır. Askeri ilişkiler, ekonomik ilişkiler, kültürel ilişkiler gitgide yoğunlaşmaktadır. Türkiye-Azerbaycan bu konularda çok ciddi bir ilerleme kaydetmiş durumdadır. Güney Azerbaycan'da Türklük bilinci yükselişe geçmeye başlamış, 'Ne Mutlu Türküm Diyene' sloganları Tebriz'den de duyulmaya başlanmıştır. Özetle, 21. yüzyıl içerisinde Türk Birliği'nin kurulması çok muhtemel görünmektedir (Özdağ, 2020).

21. yüzyılda beşerî dayanışmanın, çoğulculuğun iki temel kavramı demokrasi ve milliyetçiliktir. Bundan hareketle, milliyetçiliğin miadını dolduran bir hareket olduğunu söyleyenler ön yargıyla yaklaşanlardır. Milliyetçilik 21. yüzyılda giderek önemi artan duyarlılıklar ve fikirler sistematiği olarak varlığını muhafaza edecektir. Tabii bunun yolu, küresel hakkaniyet ve sorumluluk temellerinde yükselen gerçekçi insan hakları politikaları üretmekten geçmektedir. 21. yüzyılda Türkiye'nin öncelikleri; Türk aydınların, siyasetçilerin dünyaya bakış açısı olmalı, alternatif politika ve fikirler geliştirebilmelidirler. Küresel sistemde Türk milleti olarak imza sahibi olunması gerekmektedir. Türk milliyetçiliğinin yeni hedefi; Türk dünyası ile bağımsızlıklarını elde etmelerinden bu yana, ülkede derin etkiler

yaratan PKK terörü ve benzeri sebeplerden dolayı tam anlamıyla kurulamayan yakınlığı, geliştirilemeyen ilişkileri sağlam temeller üzerinden başlatmak olmalıdır. Türk dünyası ile Türkiye'nin ilişkisini arzu edilen seviyeye ulaştırmak için önümüzdeki yıllarda özenle ve sabırla aradaki temasları kuvvetlendirici adımlar atmak şarttır. Bu konuya gereken değeri vermek Türkiye'nin bugünü ve geleceği adına hem milli hem de stratejik bir meseledir. Bir başka konu, Postmodernizmin dünyayı şekillendirdiği günümüzde; Türkiye'nin varlığı ve geleceği, Türkçe'nin varlığı ve geleceği ile doğru orantılıdır. Türkçe bir anlaşma aracı veya sembol olmanın çok ötesinde, Türk milletinin temel dinamiklerinden biridir. Geçmiş ve gelecek arasında en güçlü köprüyü oluşturan Türkçenin yaşatılması, millet ve devletin ortaklaşa üstlenmesiyle hiçbir kuşağın ihmal etmemesi gereken milli bir görevdir (Bahçeli, 2000:15-58).

Türk milliyetçiliğinin temel probleminin ideolojik yönlü olduğunu dile getirmiştik. Bunun sebebi Türk milliyetçiliğinin ideolojik gelişimi açısından ciddi bir çabanın olmamasından kaynaklanmaktadır. Günümüz milliyetçileri Akçura, Gökalp hatta Gaspıralı'nın çok gerisinde kalmışlardır, dolayısıyla küresel dönem içerisinde Türk milliyetçiliği ideolog bakımından donanımsız kalmıştır. Küreselleşmenin aktif hale gelmeye başladığı 1980'lerden itibaren Türk milliyetçiliğinin fikri gelişimi durmuştur. Siyaset cephesinde ise küreselleşmeyi izah etmekte yetersiz kaldığı için MHP'nin iktidar olması, Türk milliyetçiliğinin iktidar olması anlamını taşımamıştır. Türk milliyetçiliğinin yenilenmesi gerektiği de alternatifler içerisinde. Zira Türk milliyetçiliği 'Türkiye milliyetçiliği' olarak sayılmaktadır. Oysaki Türk milliyetçiliği çerçevesinin 'Avrasya' olması gerekmektedir. Eskiden çoğunlukla ülkücü-milliyetçi çevre dışında Türk milliyetçiliğinin Türkiye ile sınırlı olmadığı bilinci toplumun çok büyük kesiminde eksikti, fakat günümüzde bu bilinç toplum geneline yayılmaya başlamıştır. Diğer bir yandan, Hanedan milliyetçiliği yapanlar da bulunmaktadır, Şiiiler ve Timur arasındaki çatışmada Osmanlı'yı savunduğunu söyleyenler gibi. Yine bu konuda da Özbeklerin de Kazakların da Kırgızların da aslında Türk soyundan geldikleri konusunda toplum bilinçlenmeye başlamıştır. Bu sorunlar dışında bir de Türk milliyetçiliğinin Sünni boyutu bulunmaktadır. Türkler içerisinde çoğunluğu Sünni olmakla birlikte; Alevi, Şii Türkler, hatta İslam dışında bir dine mensup olan Türkler de vardır. Bu bağlamda Türk milliyetçiliğini mezheplerüstü bir zeminde yükseltecek yolda ilerlemek gerekmektedir (Özdağ, 2003).

5.1. Yapılması Gerekenler

Erol Güngör yoğun bir şekilde üzerinde durduğu kültürel değişmelerin gereği olan teknolojik gelişmeler ve bunların sebep olduğu sorunları milliyetçi bakış açısıyla, milli kültür bazlı ele

almıştır. Ona göre, milli kültürü bağımsız ve güçlü kılabilmenin en önemli ilk şartı, bu kültürü çağcıl ölçüler bakımından değerlendirebilecek şahıslar yetiştirebilmek, bu şahıslardan oluşacak eğitim ve araştırma kurumlarına çeşitli özel ve resmi imkanlar sağlamak, bunları hayata geçirirken de modern bireyin ihtiyaç duyacağı şeyler karşısında hazırlıklı olmak gerekmektedir. Milliyetçilik sistemi sürekli olarak kendisini yeniliyor olmaktan beslenir. Milliyetçilik; kahrolsun, yaşasın ve benzeri söylemlerden uzaklaştırıp, daha düzeyli bir konuma yükseltilmelidir (Vayni, 2002:29-97).

Milliyetçi duyarlılıklar bakımından küreselleşme süreciyle gelen yenilikler, değişiklikler ve etkiler gözlemlendiğinde; milli kimliklerin yıpratıldığına, alt kültürlerin öne çıkarılmaya çalışıldığına (Kösoğlu, 2020:65), toplumların her alanda türdeşliğe itildiğine ve toplum içerisindeki her türlü farklılığın kaybolmaya başladığı bir ortama şahit olunmaktadır. Kısaca, milli kimlik ve yapıların yok edilme tehdidi altında olunan bir süreç yaşanmaktadır. Tüm dünyanın, belirli çıkar ve kültürel ilkelere bağlı şekiller almasının istendiği, ulus-devletlerin siyasal egemenliklerinin gölgelenmek veya hatta ortadan kaldırılmak istendiği, ilk baştan beri öne sürülen düşünceler arasındadır. Bu koşullarda her ulusun kendi kimlik ve varlığını muhafaza etme adına özel bir gayret ve dikkat içinde davranması gerekmektedir ve bu zorundalıklar doğal olarak Türk ulusu için de geçerlidir (Kösoğlu, 2015:182).

Küreselleşme ve onun getirilerinin karşısında, Türk Birliğini kurmak için hazırlıklı olmak gerekmektedir. Küreselleşmeyle gelen parçalayıcı etkiler karşısında Türk milletinin, toplumsal bütünleşme şuuru içinde milli bir gayretle hareket etmesi, böylelikle ulusal varlığı daha canlı ve etkili kılabilmesi gerekmektedir. Ayrıca buradaki söz konusu bütünleşme bilinci küreselleşmeden kaçış olarak algılanmamalı, aksine bu süreç daha canlı, güçlü ve etkin olabilme imkânı olarak görülüp fırsata çevrilmelidir. Diğer yandan, ulusal sermayeyi güçlendirmek, ulusal üretimi artırmaktan başka küreselleşme karşısında kesin ve kalıcı bir yol bulmak mümkün görünmemektedir. Küreselleşme, tehditleri karşısında milli yapının güçlendirildiği ölçüde başarı sağlanabilecek bir süreçtir. Küreselleşmenin önünü açan teknik ve ilmi gelişmeleri yönlendirebilme ve onlara şekil verebilmenin birinci yolu, yine küreselleşmenin yaratıcısı olmaktan geçmektedir. Teknik, oluşturulduğu kültürel ortamdan şeklini alır. Oluşturulmuş bir teknik veya ilim alınırken, zor olsa da ulusların onu kendi kültürel ortamına uyacak biçimde yorumlayarak aktarması gerekir. Bunu yapabilecek güce sahip olan uluslar zaten teknik ve ilim alanında da yaratıcı seviyeye ulaşmış demektir (Kösoğlu, 2020:68).

Küreselleşme konusunda yapılması gereken ikinci iş, küreselleşme neyi parçalamaya, yok etmeye çalışıyorsa onu güçlendirmek, yıkılmaz hale getirmektir. İki yol için de toplumun uzun soluklu ve güçlü bir kültürel atılıma girişmesi gerekir. Böylelikle toplum; elde edeceği enerjiyle hem yaratıcılık seviyesini yükseltecek hem de bünyesini güçlendirecektir. Bunlardan başka üzerinde durulması gereken en mühim konulardan biri de dildir. Küreselleşme karşısında kişilik ve kimliğin muhafaza edilmesinden bahsedildiği ölçüde, dilin önemini de vurgulamak gerekmektedir. Dil hem milliyet hem yaşam alanı hem de kimlik anlamına gelmektedir. Yukarıda bahsi edilen, yapılması önemli görülen her işin başı dilden geçmektedir (Kösoğlu, 2020:69-130).

Ölümü üzerinden bir asır geçen İsmail Gaspıralı'nın da ifade ettiği ve günümüzde Türklerin birleşmesinin odağı olan *“dilde, fikirde, işte birlik”* mottosu doğrultusunda ve Atatürk'ün; *“Türklüğün unutulmaya yüz tutmuş büyük medeni niteliğinin ve büyük medeni kabiliyetinin bundan sonraki gelişimi ile geleceğin yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacağına inanıyoruz.”* sözünü dikkate alarak, tarihi imkanların iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Türk toplulukları ve onların yaşamlarını sürdürdüğü ülkeler, yeryüzünün kalpgahını oluşturan; içinde bulunduğumuz çağın enerji kaynaklarına ve geçitlerine sahip coğrafyada yani Avrasya'da bulunmaktadır. Türk toplulukları ve Türk devletleri arasında sağlanacak ilişkiler yalnızca Türkler adına değil, aynı zamanda dünyaya da yön verebilecek önem ve ağırlığa sahiptir. Dünyada yaşanan hadiseler göstermiştir ki bu coğrafyada huzur ve barış olmazsa, dünyada da huzur ve barış olmayacaktır. Dünya barışının temeli, Türk dünyasının her alanda yapacağı iş birliği ve uyumlu birlikteliğiyle güçlenecektir. 2023 yılına gelindiğinde, *“bir millet yedi devlet”* esasına göre bütünleşmiş bir Türk Birliği'nin, 2071'e gelindiğinde dünyadaki süper güç olması için şimdiden ciddiyetle stratejik planlamaların yapılması gerekmektedir (Gökdağ, 2015: 53).

Türk milliyetçiliği güncel şartlarda kendi içerisinde bir bütünlükten yoksundur. Tarihsel sürece bakıldığında; Türk milliyetçiliğini bir ideoloji olarak görenler ve görmeyenler, daha seküler bir tutumda olanlar, İslamcı görüşü benimseyenler, ulusalcılar ve Turancılar gibi birçok bölünmeler meydana gelmiştir. Günümüzde ise Türk milliyetçiliği entelektüel bir arka plandan koparılmış, günlük siyasetin bir aracı haline getirilmiştir. Dolayısıyla yeni dünya düzeni içerisinde Türkiye ve Türk milliyetçiliğinin bu yeni çağın üstesinden gelebilmesi adına gerekli entelektüel alt yapının sağlanması gerekmektedir. Bu konuda, öncelikle sorgulayan, analitik ve mantıklı düşünebilen, yeniliklere açık ve gelecek hakkında öngörülebilir bulunan insan kaynağına yatırım yapılması gerekmektedir. Bu adımlar atıldıktan sonra, yeni sosyal

yapıya uygun milli teknolojiler ve bu teknolojiye ait milli bir dil, bu dili içselleştirecek kültürel yapı ve milli yönetim anlayışının geliştirilmesi aşamasına geçilmesi gerekmektedir. Burada iki hususa dikkat etmek gerekmektedir. Birincisi, Türk milliyetçiliğinin esaslarından olan dil, duygu ve kültür birliğine zarar verilmemesi, diğeri ise küresel bir gerçekliğin var olduğunun unutulmaması ve bu gerçeklikten kopulmamasıdır (Erten, 2018:189-202).

SONUÇ

Küreselleşme ulus-devletler, toplum ve birey üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkide bulunan bir sistemdir. Tüm yapıları kontrol ederek, onları merkezileştirerek tek tip hale getirir. Küreselleşme durağanlığı ve yerinde saymayı sevmez. Dolayısıyla bu yapıları hem olumlu hem de olumsuz olarak etkiler. Etkileri olumlu yöne evirmek için küreselleşme çağında ulus-devletlerin bölgesel ve uluslararası alanda güçlü pozisyona sahip olması, küreselleşmeye yön veren aktörler arasında yer alması gerekir. Olumsuz etkilerden kaçınmak için de ulus-devletlerin sahip oldukları dil ve kültür gibi değerlere sahip çıkması, bunları her türlü tehlikeler karşısında güçlendirmesi, çağın olumsuzluklarına karşı hazırlıksız bırakmaması gerekmektedir. Küreselleşme, ulus devletlerin kendi içinde dönüşme haklarını ellerinden alır ve onların küresel bir düzlemde dönüşmelerini sağlar. Küreselleşme söz konusu olunca haliyle yabancılaşma, kültürel asimilasyon kaçınılmaz olur. Küreselleşme milletlerin sahip olduğu değerler sistemine dokunarak insanların yaşamına uluslararası bazda etki eder. Küreselleşmenin tehditkâr bir biçimde olması nedeniyle iki seçenek ortaya çıkar: ya mücadele ya da kabullenmişlik, Dünya geneline bakıldığında kabullenmişlik daha ağır basar. Kabullenmişlik de ortak bir pazarda başkalarının sunduğu sistem ve değerleri kabul etmekten başka çare yoktur. Böylece devletler bir kültür ya da yaşam biçimi altında değil, birçok devletin yönettiği ve pazarladığı bir sistem içerisinde yaşayarak asimile olurlar.

Küreselleşme ulus-devletler içerisinde milliyetçilikleri de kökünden sarsan bir süreçtir. Teknolojik gücü elinde tutan güçlü ulus-devletlerin ya da ulusüstü güçlerin istedikleri şekilde geriye kalan devletleri yönetebilecek ve bu devletler içerisindeki değer yapılarını erozyona uğratabilecek imkânı, teknoloji ve ekonomik güçleriyle ellerinde tutarlar. Geçmişte de bugün de Türkiye, her zaman bu güçlü devlet ve yapıların güdümüne almak istediği bir devlet olmuştur. Topla tüfekle yapılan savaş sonucu kazanılan egemenlik, bugün gelinen noktada gelişmiş teknolojilere karşı silahsız mücadeleyle korunmaya çalışılmaktadır. Artık milletlerin silahları baruttan değil, fikirden oluşmaktadır. Bu fikir elbette ki teknolojidir. Teknolojik güce sahip olan devletler tartışmasız en güçlü silaha sahiptir ve teknoloji ekonomik kalkınmayı da sağlamaktadır. Türkiye son yıllarda bu durumun bilincinde hareket ederek sanayide çok

büyük adımlar atmakta, ithal eden değil ihraç eden konumuna erişmeye başlamakta ve bu yolda çabalamaktadır.

Bir toplumun yüzyıllardır bünyesinde yaşattığı her değer milliyetçilikle ifade edilir. Türk milliyetçiliği Türk toplumunun geleceğini teminat altına alacak her özelliğe haizdir. Son yıllarda özellikle Türk milliyetçilerinin gelişimini sevinçle takip ettiği Türk Devletleri Teşkilatı Türk milliyetçiliği için ayrı bir öneme sahiptir. Ziya Gökalp, Enver Paşa, Yusuf Akçura, İsmail Gaspıralı, Alparslan Türkeş, Hüseyin Nihal Atsız gibi fikirlerinde ayrım noktaları olsa da çok sayıda Türk milliyetçisinin düşüncelerinin ortak çatısını oluşturan Turan fikri için Türk Devletleri Teşkilatı, Turan fikrinin bir hayal olmadığını çağın gelinen noktasında bir gereklilikten ziyade gerçekleştirilmeye mahkûm olunan bir ideal olduğu görülmektedir. Küresel dönem güçsüz ve yalnızları yutan yapısıyla ulus-devletleri bir birlik içerisine dahil olmaya mecbur bırakmaktadır. Türkiye için ve hatta jeopolitik konumları gereği Türk devletleri için en ideal yapı Türk Birliği olacaktır. Türkiye'yi tehdit eden küreselleşme, postmodernizm gibi iç ve güçlü ve zengin topraklarda emelleri olan dış unsurlar için sadece Türkiye değil, Türk devletleri de hedef konumundadır. Türk Devletleri Teşkilatı ile bugün eğitim, kültür, spor, ekonomi, sağlık gibi pek çok alanda iş birlikleri yürütülmektedir. Bunların yanında dil konusunda ve askeri alanda da bu devletleri ortak noktada buluşturacak bir girişime ihtiyaç vardır. Bugün görmekteyiz ki tarih, Türk Birliği idealinde olan tüm Türk milliyetçilerini haklı çıkarmaktadır. Şu an Türk Birliğine her zamankinden daha çok ihtiyaç vardır. 21. yüzyıl şartları, Gökalp'in işaret ettiği kültür milliyetçiliğine dayalı bir birlikteliği mümkün kılmaktadır. Bundan bir yüzyıl öncesinde Turan hayal olarak görülmekteydi, şu an Turan'ın gerçekleşebilmesi yolunda döşenen Türk Devletleri Teşkilatı, TÜRKPA, TÜRKSOY gibi yapı taşlarını görmekteyiz, bundan bir yüzyıl sonrasında tarih belki de Akçura'yı haklı çıkaracak bütün Türk toplulukları tek bir devlet çatısı altında siyasi olarak birleşecektir.

KAYNAKÇA

Altınoğlu, Mustafa, ‘‘Küresel-Yerel Eksenli Kimlik Tartışmalarının Türkiye’deki İzdüşümleri’’, Küreselleşme ve Yerelleşme, Editör: Kemal Görmez, Odak Yayın ve Dağıtım, Ankara, 2005, s. 67-87.

Atasoy, Fahri, Küreselleşme ve Milliyetçilik, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2018.

Bahçeli, Devlet, Yeni Çağa Bakış: Eleştiriler, Tespitler ve Öneriler- 5 Kasım 2000 MHP 6. Olağan Kongresi Açılış ve Kapanış Konuşmaları, MHP Yayınları, 2000.

- Binark, İsmet, Küreselleşmenin Din ve Toplum Yapısı Üzerindeki Etkileri, Zahir Yayınları, İstanbul, 2015.
- Can, Mustafa, Küreselleşen Dünyada Farklı Perspektiflerden Kurumsal Yönetim İlkeleri, Temel İlke: Uygulama, Süreç ve Hukuksal Düzenlemeler, Gazi Kitabevi, Ankara, 2015.
- Delannoi, Gil, "Milliyetçilik ve İdeolojik Kataliz", Uluslar ve Milliyetçilikler, Hazırlayan: Jean Leca, Çeviri: Siren İdemen, Metis Yayınları, İstanbul, 1998, s. 31-39.
- Erten, Şerafettin, "Dördüncü Sanayi Devrimine Girilirken Türk Milliyetçiliği", Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, Nevşehir, 2018, s. 188-206. (Erişim) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1352970>, 30 Mayıs 2022.
- Feyziyev, Cavanşir, Türk Devletleri Birliği: Küresel Entegrasyonun Avrasya Modeli, Editör: Okan Yeşilot, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2018.
- Gökdağ, Bilgehan Atsız, Türk Cumhuriyetlerinde Temel Yapılar, 2020, (Erişim) <https://www.tudev.org.tr/turk-cumhuriyetlerinde-temel-yapilar-prof-dr-bilgehan-atsiz-gokdag/>, 29 Mayıs 2022.
- Gökdağ, Bilgehan Atsız, Türklerin Dünyası: Dil- Kimlik- Siyaset, Kültür Bilimleri Akademisi Yayınları, İstanbul, 2015.
- Güzel, Süleyman Çağrı, "Milliyetçilik Üzerine Retrospektif Bir Değerlendirme ve Ulus Devletin Geleceği", İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt 9, Sayı 2, 2020, s. 1016-1038.
- Held, David, "The Decline of The Nation State", Becoming Naional, Editörler: Geoff Eley ve R. Grigor Suny, Oxford University Press, New York, 1996, s. 407-416.
- Heywood, Andrew, Siyasetin ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları, Çeviri: Fahri Bakırcı, BB101 Yayınları, Ankara, 2016.
- Heywood, Andrew, Siyasi İdeolojiler, Çeviri: Levent Köker, BB101 Yayınları, Ankara, Ağustos, 2018.
- Karakaş, Mehmet, "Türkçülük ve Türk Milliyetçiliği", Doğu Batı- Düşünce Dergisi, Milliyetçilik-I, Sayı 38, Ankara, Ağustos Eylül Ekim 2006, s. 57-76.
- Karakaş, Mehmet, Modernlik, Küreselleşme ve Türkiye'nin Kimlikler Evreni, Küre Yayınları, İstanbul, 2015.
- Kösoğlu, Nevzat, Küreselleşme ve Milli Hayat, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2020.
- Kösoğlu, Nevzat, Türk Olmak Ya Da Olmamak: Milli Kültür, Mozaik Kültür ve Etnisite, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2015.

- Özdağ, Ümit, Milliyetçilik Nereye-2: Milliyetçi Hareketin Siyasal Kronolojisi, 17 Eylül 2020, (Erişim) <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/milliyetcilik-nereye-2-milliyetci-hareketin-siyasal-kronolojisi-1766564>, 5 Mayıs 2022.
- Özdağ, Ümit, Nereye Gitti Bu Ülkücüler?, 18 Temmuz 2003, (Erişim) <http://rusencakir.com/Nereye-Gitti-Bu-Ulkuculer-6-Umit-Ozdog-Bugunku-milliyetciler-Ziya-Gokalpin-bile-cok-gerisindeler/25>, 30 Mayıs 2022.
- Şahin, Köksal, Küreselleşme Tartışmaları Işığında Ulus Devlet, Yeniüzyıl Yayınları, İstanbul, 2009.
- Talas, Mustafa, “Küreselleşme Olgusu”, Fırsat ve Tehditleriyle Küreselleşme Olgusu, Editörler: Mustafa Talas, Sefa Salih Bildirici, Son Çağ Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 9-19.
- Tanrıverdi, Ezgi Germeç, Sosyolojik Açından Küreselleşme ve Ulus-Devlet (Giddens- Bauman ve Habermas Örneği), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- Tonguç, Kürşat, Ülkücü Manifesto, Adonis Yayıncılık, Ankara, 2016.
- Turan, Erol, ‘Milliyetçilik Teorisinin Gelişimi ve Türk Milliyetçiliği, Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, Yıl 1, Sayı 1, 2011, s. 136-146, (Erişim) <http://sosyoteknik.selcuk.edu.tr/sustad/article/view/13/11>, 28 Mayıs 2022.
- Vayni, Cafer, Erol Güngör, Alternatif Yayınları, Ankara, 2002.
- Yayla, Atilla, Siyaset Bilimi, Adres Yayınları, Ankara, 2015.